

Tiết 8,9

CHIẾN THẮNG MTAO- MXÂY

(Trích Đăm Săn – Sử thi Tây Nguyên)

I. TÌM HIỂU CHUNG

1. Đặc điểm của thể loại sử thi:

- Kể lại sự kiện lớn có ý nghĩa lịch sử quan trọng đối với cộng đồng.

- Có hai loại sử thi: Sử thi thần thoại và sử thi anh hùng.

- “Đăm Săn” là tác phẩm tiêu biểu cho sử thi anh hùng: kể về cuộc đời của cá nhân người tù trưởng Đăm Săn, qua đó người nghe sử thi nhận ra hình ảnh của cả cộng đồng thị tộc Ê – đê trong một giai đoạn lịch sử đầy biến động.

2. Tóm tắt tác phẩm: (SGK/tr30)

3. Đoạn trích “Chiến thắng M.Tao – M.Xây”

a. Vị trí đoạn trích: nằm ở phần giữa tác phẩm.

b. Chủ đề: Miêu tả cuộc đọ sức giữa Đăm Săn và Mtao- Mxây và cuối cùng Đăm Săn đã giành chiến thắng, qua đó thể hiện niềm tự hào về người anh hùng. Làm nổi bật đề tài của sử thi anh hùng là : chiến tranh.

c. Bố cục: ba phần

- Cảnh trận đánh giữa hai tù trưởng.

- Cảnh Đăm Săn cùng nô lệ ra về sau chiến thắng.

- Cảnh Đăm Săn ăn mừng chiến thắng.

II. ĐỌC, HIỂU ĐOẠN TRÍCH

1. **Nguyên nhân cuộc chiến:** Mtao – Mxây thừa lúc Đăm Săn cùng tôi tớ trong làng đi làm rẫy đã kéo đến cướp phá buôn làng và bắt Hơ -Nhi(vợ của Đăm Săn) Đăm Săn trọng danh dự, tha thiết với hạnh phúc gia đình và cuộc sống phần vinh của thị tộc đã chiến đấu chống lại kẻ thù.

2. Đăm Săn khiêu chiến và Mtao – Mxây đáp lại.(chặng 1)

- Đăm Săn khiêu chiến với thái độ quyết liệt → khiến cho Mtao – Mxây run sợ “*dáng tần ngần do dự, mỗi bước mỗi đắn đo*”, sợ bị đâm lén “*ngươi không được đâm ta khi ta đang đi xuống đó, nghe!*”.

3. Vào cuộc chiến (chặng 2).

a. Hiệp 1:

ĐĂM SĂN	MTAO – MXÂY
Khiêu khích để Mtao – Mxây múa trước	Bị khích, múa trước “ <i>khiên hấn kêu lạch xạch như quả mướp khô</i> ” (so sánh)
Bình tĩnh, thân nhiên, xem khả năng của đối thủ.	Khoe khoang, khoác lác, huênh hoang tự xem mình là “ <i>tướng đã quen đi đánh thiên hạ...</i> ”

Chủ động, đầy bản lĩnh.	Sự kém cỏi, tự cao tự đại.
-------------------------	----------------------------

b. Hiệp 2:

ĐẶM SẴN	MTAO – MxÂY
Đăm Săn múa khiên trước “ <i>một lần xóc tới chàng vượt một đôi tranh...</i> ” (nghệ thuật phóng đại) → tài giỏi, khỏe khoắn.	Hoảng hốt trốn chạy, chém Đăm Săn nhưng trượt.
Nhận được miếng trâu của Hơ -Nhi tiếp sức → mạnh hẳn lên.	Cầu cứu Hơ -Nhi quăng cho miếng trâu.
Nhanh nhẹn, mạnh mẽ.	Yếu sức, hèn hạ.

c. Hiệp 3:

ĐẶM SẴN	MTAO – MxÂY
Múa khiên đuổi theo Mtao – Mxây, đâm trúng nhưng không thủng.	Vừa chạy vừa chống đỡ.
Cầu cứu thần linh. → Cuộc chiến giằng co, quyết liệt.	

d. Hiệp 4:

ĐẶM SẴN	MTAO – MxÂY
Được thần linh giúp đỡ “ <i>lấy một cái chày mòn ném vào vành tai hắn là được</i> ”	Giáp sắt vô dụng, rơi loảng xoảng.
Rượt đuổi, hỏi tội và chặt đầu bên ngoài đường.	Đường cùng, thóa chạy, cầu xin tha mạng. bị giết chết.
Chiến thắng xứng đáng.	Thất bại thảm hại.

* Ở chặng 2 có 2 chi tiết đáng chú ý:

+ **Miếng trâu** Hơ -Nhi quăng cho Đăm Săn → biểu tượng cho sức mạnh cộng đồng tiếp sức cho người anh hùng.

+ **Ông trời** mách nước → ông trời là vị thần bảo hộ cho cộng đồng và ông trời chỉ giúp đỡ cho những ai chiến đấu vì cộng đồng.

Sự **gắn bó** giữa cá nhân người anh hùng với cộng đồng, thị tộc.

4. Cảnh Đăm Săn và nô lệ ra về sau chiến thắng.

a. Cuộc đối thoại giữa Đăm Săn với nô lệ (dân làng) của Mtao – Mxây:

+ Qua 3 lần đối đáp → dân làng nể trọng, mến phục, hưởng ứng tuyệt đối, đi theo Đăm Săn.

b. Thái độ của dân làng:

+ Tin tưởng, ngưỡng mộ và phục tùng của nô lệ đối với Đăm Săn. Qua đó thể hiện một ước mơ: có được một người lãnh đạo dũng cảm, tài ba; một cộng đồng, thị tộc hùng mạnh, giàu có.

5. Cảnh ăn mừng chiến thắng.

a. Quang cảnh ăn mừng:

+ Đông nghẹt khách, tơi tở chật ních cả nhà.

+ Mờ tiệc ăn uống linh đình...

→ Diễn ra tung bừng náo nhiệt, vui say mừng chiến thắng, nói lên cuộc sống no đủ, giàu có và thịnh vượng của cả thị tộc, cộng đồng.

b. Hình tượng người anh hùng.

+ Đẹp về hình thể, sắc vóc (*tóc thả trên sàn hứng chàng dưới đất là một cái bông hoa; ngực quấn chéo một tấm mền chiến, mình khoác một tấm áo chiến, tai đeo nụ, ...*)

tóc

+ Đẹp về phẩm chất tài năng (*danh vang đến thân, tiếng lừng khắp núi; cà miên Ê – đê Ê – ga ca ngợi Đăm Săn là một dũng tướng chắc chết mười mươi vẫn không lùi bước...*)

→ Nhân vật Đăm Săn được đặt giữa bối cảnh rộng lớn của thiên nhiên, xã hội, con người Tây Nguyên. Điều đó giúp làm nổi bật nguồn gốc, lịch sử và tầm vóc của người anh hùng.

III. TỔNG KẾT

1. **Nội dung:** Trọng danh dự, gắn bó với hạnh phúc gia đình và thiết tha với cuộc sống bình yên, phồn vinh của thị tộc – đó là những tình cảm cao cả nhất thôi thúc Đăm Săn chiến đấu và chiến thắng kẻ thù.
2. **Nghệ thuật:** ngôn ngữ trang trọng, giàu nhịp điệu, giàu hình ảnh với phép so sánh và phóng đại được sử dụng có hiệu quả cao là những đặc điểm nghệ thuật tiêu biểu.
3. **Củng cố và dặn dò** (làm phần bài tập đính kèm văn bản)

IV. BÀI TẬP

CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM

Câu 1: Điền khuyết:

“.....kể về sự hình thành thế giới, sự ra đời của muôn loài, sự hình thành các dân tộc và các vùng cư trú cổ đại của họ, sự xuất hiện văn minh buổi đầu.”

- a. Sử thi thần thoại   b. Sử thi anh hùng   c. Sử thi dân gian   d. Sử thi Tây Nguyên

Câu 2: Điền khuyết:

“.....miêu tả sự nghiệp và chiến công của người anh hùng trong khung cảnh những sự kiện có ý nghĩa quan trọng đối với toàn thể cộng đồng.”

- a. Sử thi Tây Nguyên   b. Sử thi thần thoại
c. Sử thi dân gian   d. Sử thi anh hùng

Câu 3: Từ “Diêng” trong tiếng Êđê có nghĩa là gì?

- a. Người bạn kết nghĩa   b. Người bạn thâm giao.
c. Người bạn chung làng   d. Người bạn tri âm

Câu 4: Mtao Mxây rung khiên múa. Tiếng khiên hấn kêu lạch xạch như:

- a. gió thổi   b. quả mướp khô   c. đèo cây   d. chiêng bằng

Câu 5: Sau khi ăn miếng trầu của Hơ-Nhị quảng cho thì Đăm săn như thế nào?

- a. Chàng múa khiên đẹp hơn   b. Chàng trở nên nhanh nhẹn hơn
c. Sức chàng tăng lên gấp bội   d. Chàng càng mạnh mẽ hơn

Câu 6: Trong trận đánh với MtaoMxây, Đăm săn đã làm gì mới hạ được hấn?

- a. Dùng cây giáo thần, cây giáo dính đầy oan hồn của chàng đâm hấn.
b. Dùng một cái chày mòn ném vào vành tai hấn.
c. Dùng một cái chày mòn ném vào cánh tay hấn.
d. Dùng cái cối xay ném vào vành tay hấn.

Câu 7: Trong sử thi Đam săn, Đăm săn chiến đấu với Mtao Mxây vì mục đích:

- a. Trả thù cho người thân.
b. Giành lại vợ vì hạnh phúc cá nhân.
c. Giành lại vợ, và bảo vệ cuộc sống yên lành của buôn làng
d. Vì sự cường thịnh của buôn làng.

Câu 8: Điền khuyết:

“Bà con xem, khiên .....tròn như đầu cú, gươm.....óng ánh như cái cầu vồng. Trông .....dữ tợn như một vị thần. ....đóng một cái khóa sọc gấp bỏ mũi, mặc một áo dày nút, đi từ nhà trong ra nhà ngoài, dáng tắn ngằn do dự, mỗi bước mỗi đắn đo, giữa một đám đông mịt mù như trong sương sớm”.

- a. Đam săn   b. Chàng.   c. Mtao Mxây   d. Hấn

Câu 9: Điền khuyết:

“Đoàn người đông như bầy.....đặc như bầy ....., ùn ùn như .....như.....”

- a. chim sẻ, chim sẻ, kiến, mối.   b. cà tong, thiêu thân, kiến,mối

c. chim ngói, thiêu thân, kiến, mối.

d. cà tong, chim ngói, kiến, mối.

Câu 10: Biện pháp nghệ thuật tiêu biểu được dùng trong sử thi Đăm Săn là:

a. So sánh, phóng đại.

b. Miêu tả, so sánh.

c. Ẩn dụ, miêu tả.

d. So sánh, ẩn dụ

GV SOẠN: NGUYỄN THỊ KIM DUNG

Câu 3: Từ “Diêng” trong tiếng Êđê có nghĩa là gì?

- a. Người bạn kết nghĩa
- b. Người bạn thân giao.
- c. Người bạn chung làng
- d. Người bạn tri âm

Câu 4: Mtao Mxây rung khiên múa. Tiếng khiên hấn kêu lạch xạch như:

- a. gió thổi
- b. quả mướp khô
- c. đũa cây
- d. chiêng bằng

Câu 5: Sau khi ăn miếng trầu của Hơ-Nhị quăng cho thì Đăm sắn như thế nào?

- a. Chàng múa khiên đẹp hơn
- b. Chàng trở nên nhanh nhẹn hơn
- c. Sức chàng tăng lên gấp bội
- d. Chàng càng mạnh mẽ hơn

Câu 6: Trong trận đánh với Mtao Mxây, Đăm sắn đã làm gì mới hạ được hấn?

- a. Dùng cây giáo thần, cây giáo dính đầy oan hồn của chàng đâm hấn.
- b. Dùng một cái chày mòn ném vào vành tai hấn.
- c. Dùng một cái chày mòn ném vào cánh tay hấn.
- d. Dùng cái cối xay ném vào vành tay hấn.

Câu 7: Trong sử thi Đăm sắn, Đăm sắn chiến đấu với Mtao Mxây vì mục đích:

- a. Trả thù cho người thân.
- b. Giành lại vợ vì hạnh phúc cá nhân.
- c. Giành lại vợ, và bảo vệ cuộc sống yên lành của buôn làng
- d. Vì sự cường thịnh của buôn làng.

Câu 8: Điền khuyết:

“Bà con xem, khiên .....tròn như đầu cú, gương.....óng ánh như cái cầu vồng. Trông .....dữ tợn như một vị thần. ....đóng một cái khó sọc gấp bỏ mũi, mặc một áo dày nút, đi từ nhà trong ra nhà ngoài, dáng tần ngần do dự, mỗi bước mỗi đắn đo, giữa một đám đông mịt mù như trong sương sớm”.

- a. Đăm sắn
- b. Chàng.
- c. Mtao Mxây
- d. Hấn

Câu 9: Điền khuyết:

“Đoàn người đông như bầy.....đặc như bầy ....., ùn ùn như .....như.....”

- a. chim sẻ, chim ngói, kiến, mối.
- b. cà tong, thiêu thân, kiến,mối
- c. chim ngói, thiêu thân, kiến, mối.
- d. cà tong, chim ngói, kiến, mối.

Câu 10: Biện pháp nghệ thuật tiêu biểu được dùng trong sử thi Đăm sắn là:

- a. So sánh, phóng đại.
- b. Miêu tả, so sánh.
- c. Ẩn dụ, miêu tả.
- d. So sánh, ẩn dụ